

В. І. Довгань
кандидат ветеринарних наук, доцент,
доцент кафедри державного управління та місцевого самоврядування
Хмельницького університету управління та права

УДК 351.779.8 (477)

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ВЕТЕРИНАРНИХ ПРЕПАРАТІВ УКРАЇНИ

Досліджено методи державного регулювання ринку ветеринарних препаратів України. Систематизовано нормативно-правові акти у сфері виробництва та реалізації ветпрепаратів. Сформульовані напрями удосконалення державного регулювання ринку ветеринарної фармації.

Ключові слова: ветеринарна медицина, методи державного регулювання, ветеринарні препарати, законодавча база.

Основною умовою ефективного функціонування сільськогосподарського тваринництва є утримання здорового поголів'я тварин, яке характеризується високими продуктивними якостями та необхідною репродуктивною здатністю, а це можливо лише за умови забезпеченості сільгоспвиробників якісними ветеринарними препаратами та наданням відповідної ветеринарної допомоги. Сучасний стан ринку ветеринарної фармації свідчить про недостатні умови стандартизації та сертифікації продукції, а також характеризується наявністю великого обсягу недоброякісних товарів. Проте інтеграція у світовий економічний простір, інтенсифікація тваринництва, посилений розвиток світового ринку ветеринарних препаратів, поява на вітчизняному ринку широкого асортименту ветеринарної фармацевтичної продукції закордонних виробників, поширення антропозоонозних захворювань підвищують актуальність державного регулювання цієї сфери діяльності з метою забезпечення його стійкого функціонування.

Світовий і регіональні ринки ветеринарних препаратів досліджували Х. Аллен, Е. Анне, Дж. Берд, Дж. Блумфілд, Д. Берч, Т. Веслі, Б. Джоунс, Дж. Холбрук та інші. Окремі аспекти стану українського ринку ветеринарних препаратів досліджували І. Бушуєва, П. Вербицький, Т. Грошовий, Ю. Косенко, І. Коцюмбас, М. Лендел, О. Макогонська, П. Музика.

Однак дотепер залишаються малодослідженими особливості і чинники формування та розвитку ринку ветеринарних препаратів в Україні. Недостатньо досліджені державні регулятори розвитку ринку ветеринарної фармації.

Основною метою дослідження є виявлення системи державних регуляторів розвитку та функціонування ринку ветеринарних препаратів, визначення напрямів удосконалення регулювання ветеринарної фармації з боку держави.

За сучасних економічних відносин роль держави у різних галузях виробництва проявляється по-різному: в одних галузях держава є покупцем чи продавцем і своєю політикою може впливати на конкуренцію в галузі, в інших — роль держави як постачальника чи покупця визначається більше політичними чинниками, ніж економічними обставинами. Регулятивні заходи уряду можуть також обмежувати поведінку фірм як постачальників чи продавців. Причому, чим вища зацікавленість держави у продукції тієї чи іншої галузі, тим більше уваги приділяється механізмам регулювання цієї галузі [1; 2; 3].

© Довгань В. І., 2011

Державне управління галуззю ветеринарної фармації заслуговує особливої уваги, оскільки на практиці вплив державної влади на її розвиток є досить значним. В усі часи, особливо у період глобалізації та інтернаціоналізації, держава декларує свої наміри у галузі ветеринарної фармації як максимальний випуск високоякісних препаратів для профілактики та лікування захворювань тварин.

Світовий і регіональні ринки ветеринарних препаратів досліджували Х. Аллен, Е. Анне, Дж. Берд, Дж. Блумфілд, Д. Берч, Т. Веслі, Б. Джоунс, Дж. Холбрук та інші. Окремі аспекти стану українського ринку ветеринарних препаратів досліджували І. Бушуєва, П. Вербицький, Т. Грошовий, Ю. Косенко, І. Коцюмбас, М. Лендел, О. Макогонська, П. Музика. Проте досі залишаються невирішеними ряд питань пов'язаних із законодавчим регулюванням виробництва та продажу ветеринарних препаратів. Метою цього дослідження є визначення сукупності методів державного регулювання ринку ветеринарної фармації та формування напрямів удосконалення впливу держави на досліджувану сферу діяльності.

Державне регулювання товарного ринку, в тому числі ринку ветеринарних препаратів, слід розглядати як систему прямих і непрямих методів, спрямованих на захист внутрішніх виробників та споживачів [4]. До прямих методів регулювання традиційно відносять методи, які обмежують свободу суб'єкта підприємництва: методи заборони, дозволу та примусу, тобто адміністративне регулювання. Непрямі методи передбачають сукупність прийомів і способів впливу на суспільно-господарський розвиток із дотриманням вимог економічних законів, певних товарно-грошових відносин і використанням інших економічних важелів для створення умов, які забезпечують досягнення високих економічних результатів і не обмежують свободи підприємництва. За характером впливу на товарний ринок, у тому числі ринок ветеринарних препаратів, прямих та непрямих методи державного регулювання можна поділити на чотири групи [5; 6]:

1. *Економічні методи* — методи впливу на попит і пропозицію на ринку ветеринарних препаратів за умови формування економічних ресурсів, витрат і результатів, що включають регулювання цін на товари, податкове, митне, фінансове і кредитно-грошове регулювання. До основних економічних методів належать державне регулювання цін, державне замовлення, податкові знижки. Щорічно однією зі статей державного бюджету України є витрати на протиепізоотичні заходи, тобто на профілактику інфекційних захворювань тварин, що передбачає державне замовлення на виробництво та закупівлю за кордоном препаратів, необхідних для профілактики захворювань тварин в Україні.

2. *Інформаційно-орієнтовні методи* спрямовані на забезпечення органів державної влади, виробничих і торговельних підприємств комерційною інформацією, яка дає змогу вибрати оптимальні шляхи реалізації поточних і перспективних завдань. Для України питання формування національної інформаційної інфраструктури, створення аналітичної бази для ухвалення управлінських рішень на державному рівні, економічного моніторингу, який би забезпечував ухвалення рішень з багатьох комплексних проблем у різних сферах діяльності, є особливо актуальними. Однак процес інформатизації гальмується через низький рівень комп'ютерного та інформаційного забезпечення, недостатність інформаційного забезпечення діяльності підприємств і організацій, громадян, органів державної влади, обмежений доступ до світової інформаційної мережі [7]. На жаль, інформація про функціонування галузі ветеринарної фармації, яка надходить до Держкомстату, є далеко неповною, що знижує ефективність державного регулювання цієї галузі та ринку ветеринарних препаратів.

3. *Законодавчі методи* забезпечують правові основи регулювання ринку ветеринарних препаратів і включають захист прав власності, підприємців, найманих

працівників і споживачів, визначають напрямки діяльності органів державного регулювання та їхніх підрозділів у галузі ветеринарної медицини загалом і на ринку ветеринарних препаратів зокрема. Систематизацію актів нормативно-правового регулювання функціонування ринку ветеринарних препаратів можна представити у вигляді рис. 1.

Державний контроль у сфері стандартизації та сертифікації здійснюється відповідно до вимог Декрету Кабінету Міністрів України “Про стандартизацію і сертифікацію”. Якість продукції, яка виробляється, та послуг, які надаються, визначається ДСТУ, технічними умовами та іншими нормативними документами, які встановлюють певні вимоги до якості продукції, товарів і послуг.

Держава видає сертифікати й інші документи відповідності, зареєстровані у встановленому законодавством порядку, та зобов’язує виробників (продавців) забезпечувати якість продукції, товарів і послуг згідно з вимогами нормативних документів.

Законодавчі методи регулювання ринку ветеринарних препаратів в Україні ґрунтуються на законодавчих і нормативних актах, які стосуються як усіх ринків, так і безпосередньо ринку ветеринарних препаратів [8].

4. *Адміністративні методи* — це обумовлений законодавством вплив виконавчих структур державної і регіональної влади на процеси виробництва та обігу товарів. Адміністративний вплив застосовується в процесі реалізації цінової, фінансової, кредитної, податкової та митної політики держави. Щоб запобігти проникненню на ринок ветеринарних препаратів потенційно небезпечних чи неякісних виробів, застосовується реєстрація ветеринарних препаратів, ліцензування та сертифікація виробництва ветеринарних препаратів і кормових добавок для тварин, ліцензування торговельної діяльності ветеринарними препаратами. Важливим аспектом державного регулювання повинні стати також контроль державних органів за якістю препаратів після реєстрації, інспектування виробників і каналів розподілу ветеринарних препаратів, передбачення відповідальності спеціалістів ветеринарної медицини за неналежне ставлення до своїх обов’язків і зловживання.

Пріоритетними напрямками державного регулювання ринку ветеринарних препаратів повинні стати:

- 1) створення юридичних гарантій функціонування ринку та економіки загалом;
- 2) планування та державне замовлення на виробництво життєвоважливих товарів і послуг;
- 3) державна підтримка інноваційної діяльності;
- 4) раціональна зовнішньоекономічна політика держави;
- 5) забезпечення екологічної та інших видів безпеки держави [9].

Таким чином, за допомогою державного втручання можна обмежити негативні зовнішні ефекти від господарської діяльності, які завдають збитків третім особам чи суспільству загалом, наприклад, забруднення навколишнього середовища.

З метою вдосконалення державного регулювання галузі ветеринарної фармації та ринку ветеринарних препаратів слід здійснити такі заходи:

— розробити основні напрями стратегії розвитку галузі виробництва ветеринарних препаратів у ринкових умовах на державному та місцевих рівнях, що стали б основою формування Концепції розвитку галузі ветеринарної фармації України;

— забезпечити державний контроль за цілеспрямованим та ефективним використанням бюджетних асигнувань;

— внести зміни у систему пільгового оподаткування ветеринарних препаратів кормових добавок (податок на додану вартість, митний режим, інвестиційна політика);

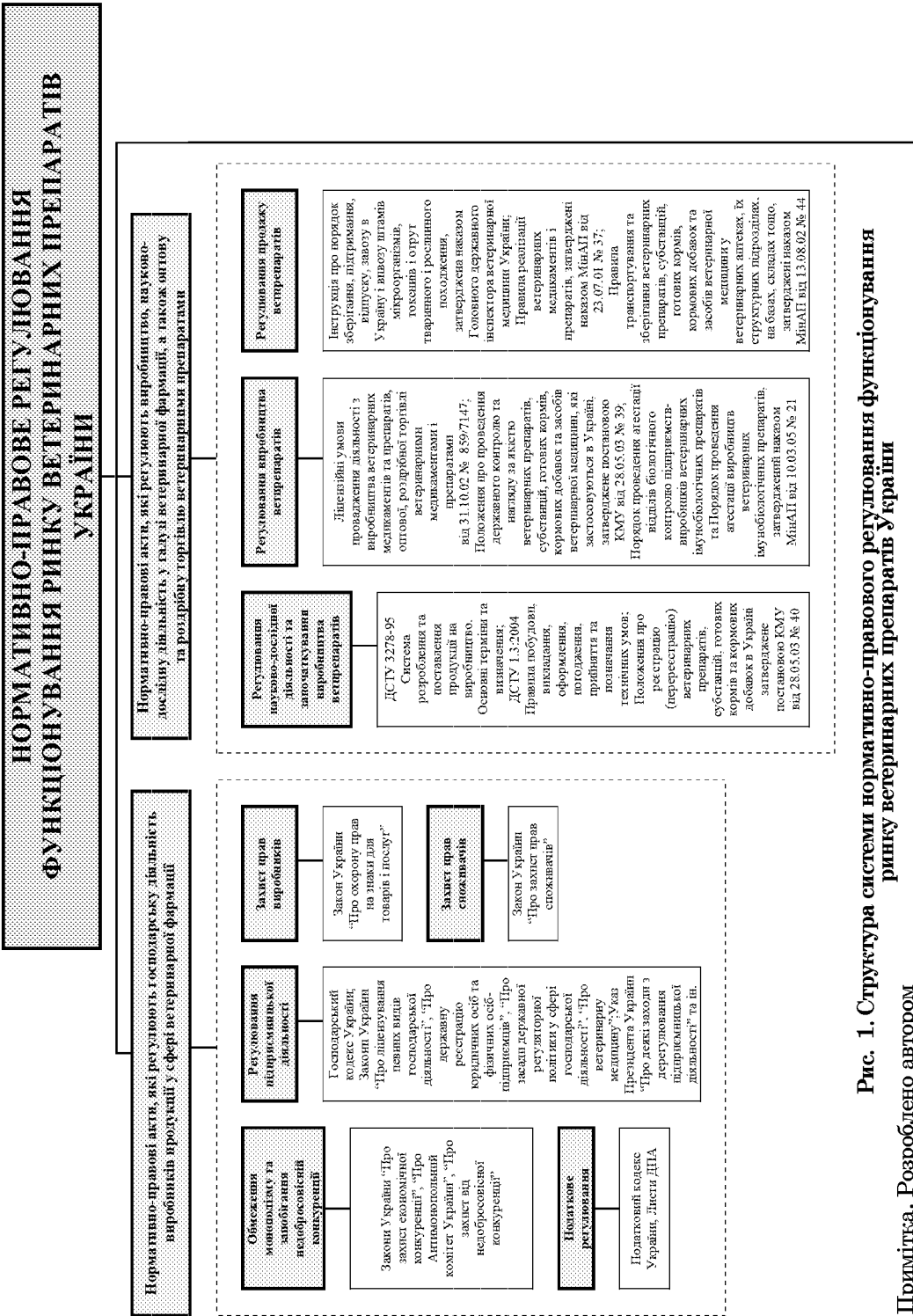
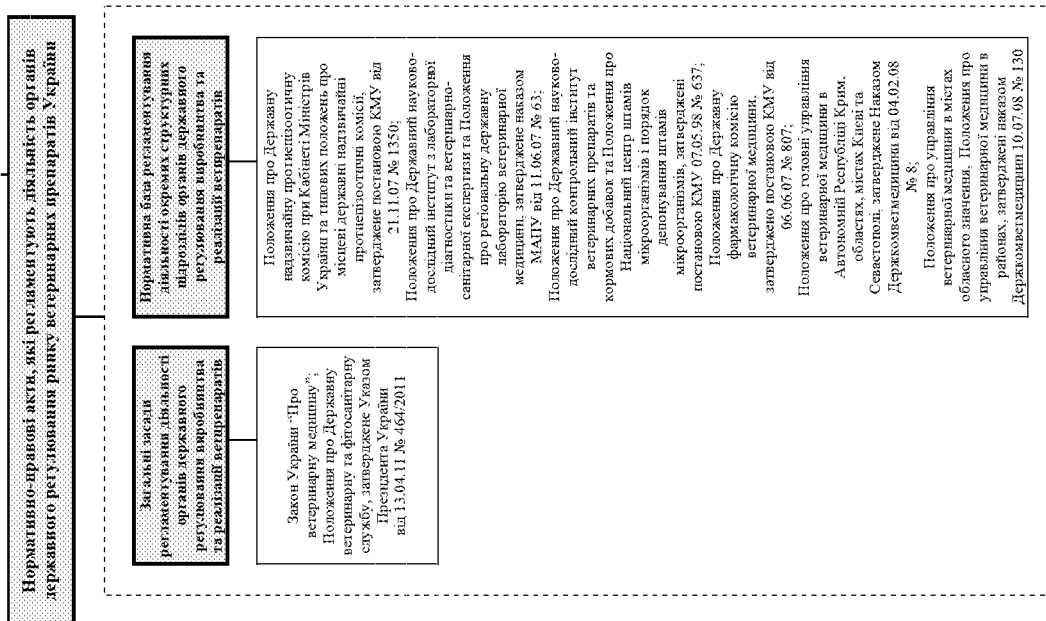

Рис. 1. Структура системи нормативно-правового регулювання функціонування ринку ветеринарних препаратів України

Примітка. Розроблено автором

Продовження Рис. 1

- активно провадити державну політику протекціонізму щодо вітчизняних виробників ветеринарних препаратів;
- забезпечити законодавчу та організаційну підтримку створенню в Україні недержавного об'єднання (асоціації) національних виробників ветеринарних препаратів та його входженню до європейського підрозділу Світової федерації виробників ветеринарних препаратів, вакцин та інших засобів захисту здоров'я тварин IFAN-Europe;
- сприяти інноваційній діяльності виробників (фінансова підтримка наукових досліджень і виробництва нових видів ветеринарних препаратів для профілактики та лікування інфекційних та незаразних захворювань);
- сформувати систему інформаційного забезпечення галузі ветеринарної фармації та ринку ветеринарних препаратів;
- запровадити обов'язкову спеціалізовану статистичну звітність для суб'єктів господарювання на ринку ветеринарних препаратів (виробників, імпортерів, гуртових і роздрібних продавців); проводити систематичну комплексну оцінку ситуації у галузі ветеринарної фармації та на ринку ветеринарних препаратів за регіонами, областями та районами України, визначати позитивні і негативні чинники, що впливають на ринкову кон'юнктуру;
- забезпечити функціонування системи контролю якості ветеринарних препаратів як вітчизняного, так і закордонного виробництва; забезпечити законодавчу підтримку впровадження на вітчизняних підприємствах міжнародної системи якості GMP (*Good Manufacturing Practice*), розробити законодавчі основи ліцензування виробничої діяльності у галузі ветеринарної фармації на основі вимог GMP;
- запровадити обов'язкові вимоги до упакування, змісту та вигляду етикеток ветеринарних препаратів (у тому числі штрихове кодування) тощо.

Виконання перелічених завдань дасть змогу знизити підприємницький ризик на ринку ветеринарних препаратів, а також підготувати вітчизняну галузь ветеринарної фармації до інтеграції у європейський простір.

Список використаних джерел

1. *Волынский, Г.* Возможна ли в Украине “мобилизационная модель” экономики? [Текст] / Г. Волынский // БизнесИнформ. — 1998. — № 20. — С. 20–21.
2. *Богиня, Д.* Державне регулювання перехідних процесів [Текст] / Д. Богиня, Г. Волинський // Економіка України. — 1999. — № 5. — С. 13–21.
3. *Лукинов, І.* Методи і засоби державного регулювання економіки перехідного періоду [Текст] / І. Лукинов // Економіка України. — 1999. — № 5. — С. 8–11.
4. *Дідківська, Л. І.* Державне регулювання економіки [Текст] / Л. І. Дідківська, Л. С. Головка. — К. : Знання-Прес, 2000. — 209 с.
5. *Белявцев, М. І.* Інфраструктура товарного ринку [Текст] / М. І. Белявцев, Л. В. Шестопалова. — К. : Центр навчальної літератури, 2005. — 416 с.
6. *Михасюк, І.* Державне регулювання економіки [Текст] / [І. Михасюк, А. Мельник, М. Крупка, З. Залога] ; за ред. І. Р. Михасюка. — Львів : Львівський національний університет ім. І. Франка, “Українські технології”, 1999. — 640 с.
7. *Додонов, О. Г.* Державне регулювання інформатизації України [Текст] / О. Г. Додонов, О. В. Нестеренко // Реєстрація, зберігання і обробка даних. — 1999. — Т. 1. — № 6. — С. 47–56.
8. Законодавство України про ветеринарну медицину [Текст] / за ред. П. П. Достоевського, В. І. Хоменка. — К. : Урожай, 1999. — 592 с.
9. *Эльянов, А.* Государство и развитие [Текст] / А. Эльянов // Мировая экономика и международные отношения. — 2003. — № 1. — С. 3–14.

Надійшла до редакції 26.07.2011

Довгань В. И. Государственное регулирование рынка ветеринарных препаратов Украины. Исследованы методы государственного регулирования рынка ветеринарных препаратов Украины. Систематизированы нормативно-правовые акты в сфере производства и реализации ветпрепаратов. Сформулированы направления совершенствования государственного регулирования рынка ветеринарной фармации.

Ключевые слова: ветеринарная медицина, методы государственного регулирования, ветеринарные препараты, законодательная база.

Dovhan, V. I. State Regulation of Veterinary Preparations Market of Ukraine

The methods of state regulation of veterinary preparations market of Ukraine are researched in the article. Also the legal acts in the field production and sale of veterinary preparations are systematized and the directions of improvement of the state regulation of the veterinary pharmacy are formulated.

Key words: veterinary medicine, methods of state regulation, veterinary drugs, legal framework.

